

Кримінальне право України

- 1. Кримінальне право як галузь права. Школи кримінального права***
- 2. Поняття «злочин». Класифікація злочинів***
- 3. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання***

Автор: Мусіяченко Ольга Сергіївна,
викладач циклової комісії суспільних
дисциплін

1. Кримінальне право - галузь права, що регулює суспільні відносини, пов'язані з вчиненням злочину.

Поняття "**злочин**" в різні часи трактувалося по-своєму.

Це тісно пов'язано зі зміною характеру відносин між людьми, особливостями світогляду та менталітету певної епохи чи регіону, системою пануючих цінностей.

Тому ми окреслимо лише загальні тенденції формування кримінального права у різні епохи.

Стародавній світ

- Кримінальне право не виділяється як окрема галузь;
- Діяв принцип "таліону" (око за око, зуб за зуб) Див. статтю
- Вплив релігійних норм;
- Суб'єктом злочину, крім людини, могли визнаватися тварини чи неживі предмети;
- Не розрізняли умисел та необережність.

Закони Хаммурапі (Стародавня Месопотамія)

"Якщо будівельник погано побудував будинок і він завалився та вбив власника - будівельника теж треба вбити"

"Якщо цей дім завалився і вбив сина власника - сина будівельника теж треба вбити"

"Якщо син вдарить свого батька, то йому треба відрізати пальці"

"Якщо хтось із людей вдарить дочку людини і спричинить викинення її плоду, то він повинен заплатити за її плід 10 сиклів срібла. Якщо ця жінка помре, то треба вбити його дочку"

Середні віки

- Переважно майновий характер покарань ("віра");
- Церковне право виділяється в окрему галузь;
- Звертається увага на наявність вини, здебільшого, у обрядовій формі (Судовий двобій, "Божий суд")

Інквізитор допитує єретика

Випробування водою

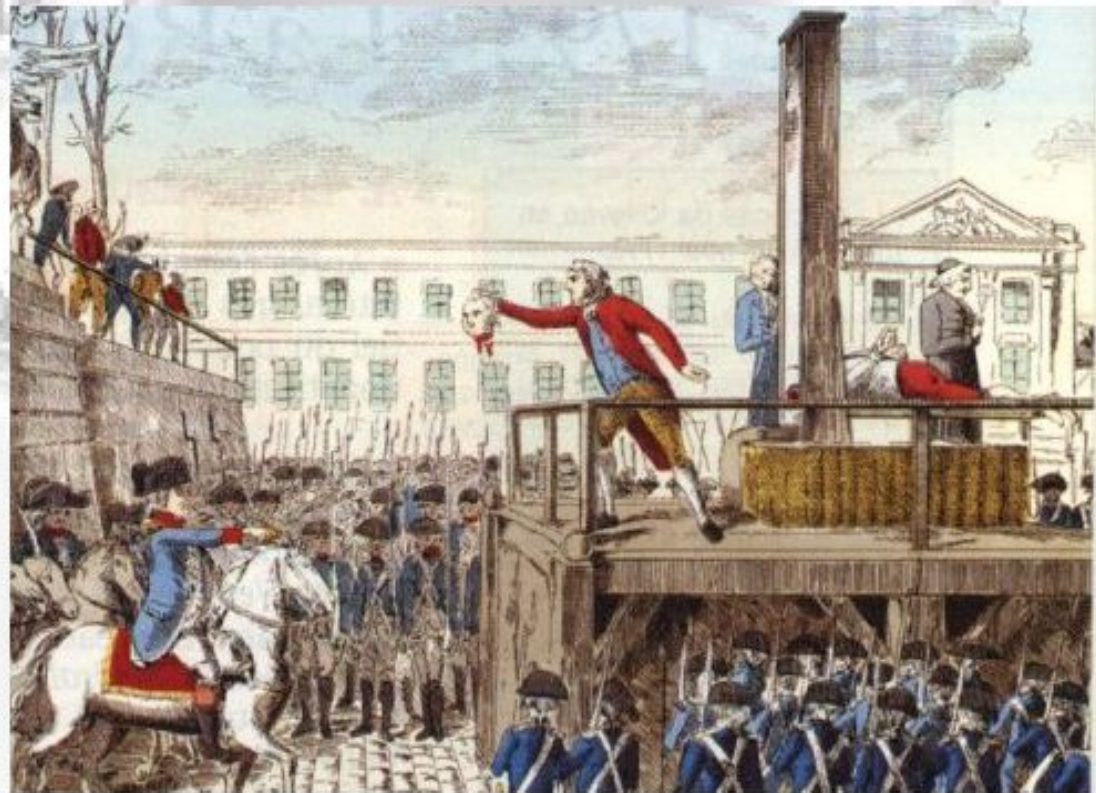

Новий час

- Виокремлення кримінально-правових норм в окремі розділи в збірках законів;
- Розвивається вчення про суб'єкт злочину;
- Суворі покарання, широке застосування смертної кари.

Страта Людовіка XVI у 1793 р.
До речі, використання гільйотини було запропоновано за рік до цієї події як більш гуманний вид страти.

Новітній час

- Кодифікація кримінально-правових норм;
- Основне покарання - позбавлення волі;
- Відповідальність настає лише за ті діяння, які **усвідомлювалися** особою. Враховується наявність вини, мотиву, мети;
- особистий характер відповідальності (На відміну від законів Стародавнього світу, людина не несе відповіді за злочин вчинений іншим).

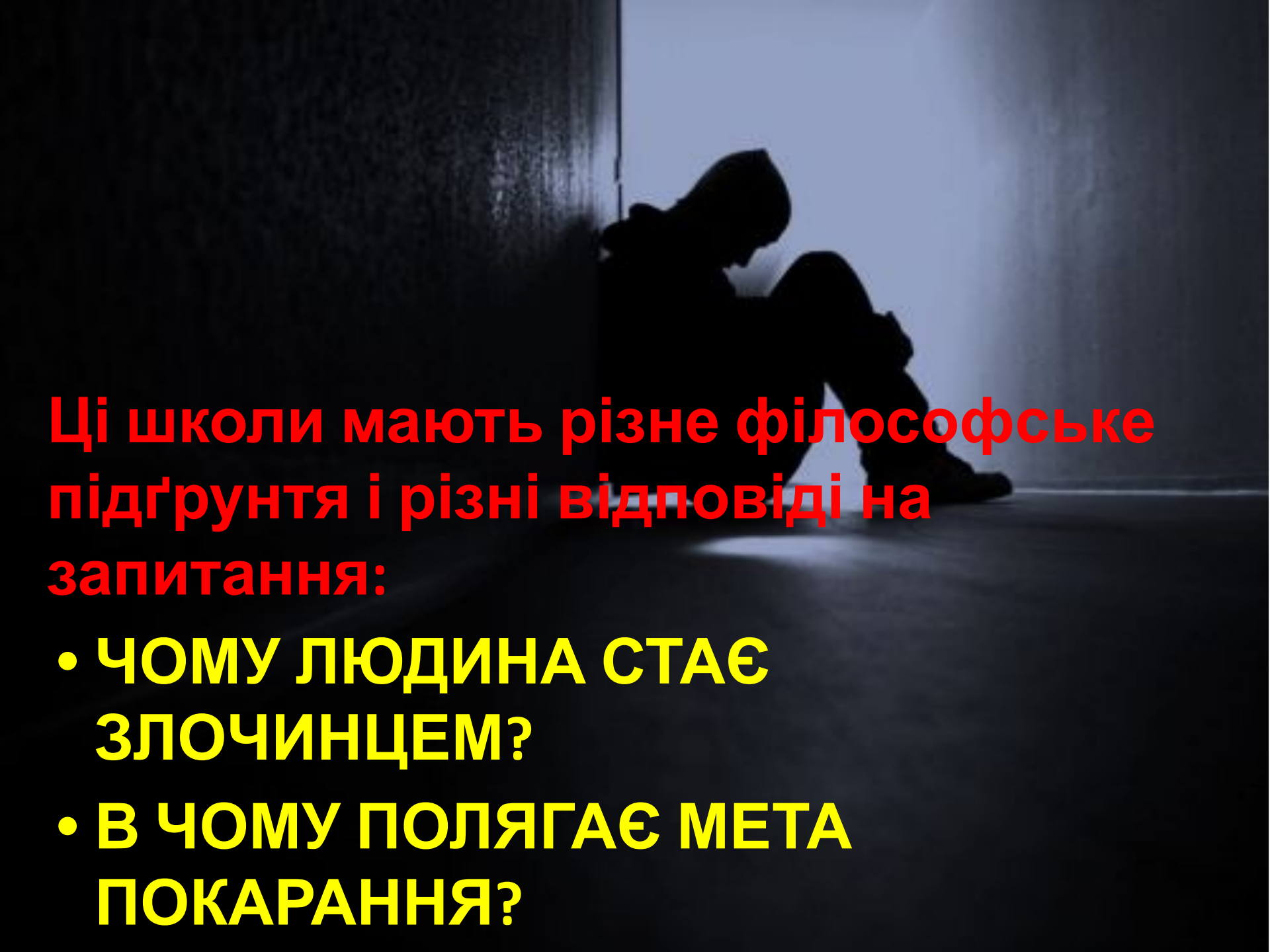

Школи кримінального права

- Різні напрями в розвитку науки мають ще назву "школи"
- Найбільш поширеними вважаються три школи кримінального права: **класична, антропологічна та соціологічна.**

Ці школи мають різне філософське підґрунтя і різні відповіді на запитання:

- ЧОМУ ЛЮДИНА СТАЄ ЗЛОЧИНЦЕМ?**
- В ЧОМУ ПОЛЯГАЄ МЕТА ПОКАРАННЯ?**

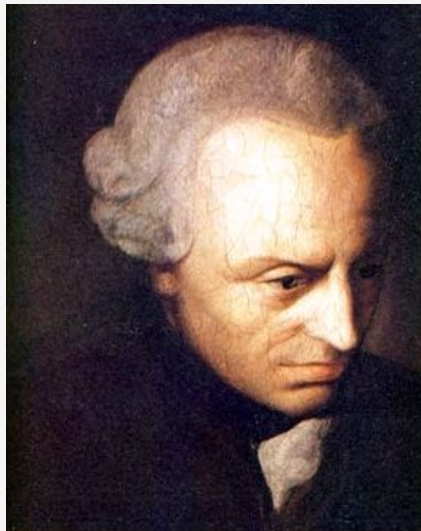
Класична школа

- *Ч. Беккарія* (1738-1794), І. Кант, Г. Гегель, О. Кістяківський
- Виступали проти феодального кримінального права, жорстокості, широкого застосування смертної кари і катування, релігійної нетерпимості
- Мета покарання – не відплата, а попередження вчинення **нового злочину**

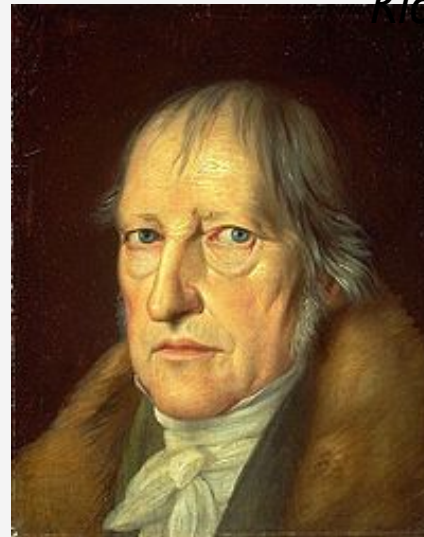
Олександр
Кістяківський

Чезаре
Беккарія

Іммануїл
Кант

Георг Вільгельм Фрідріх
Гегель

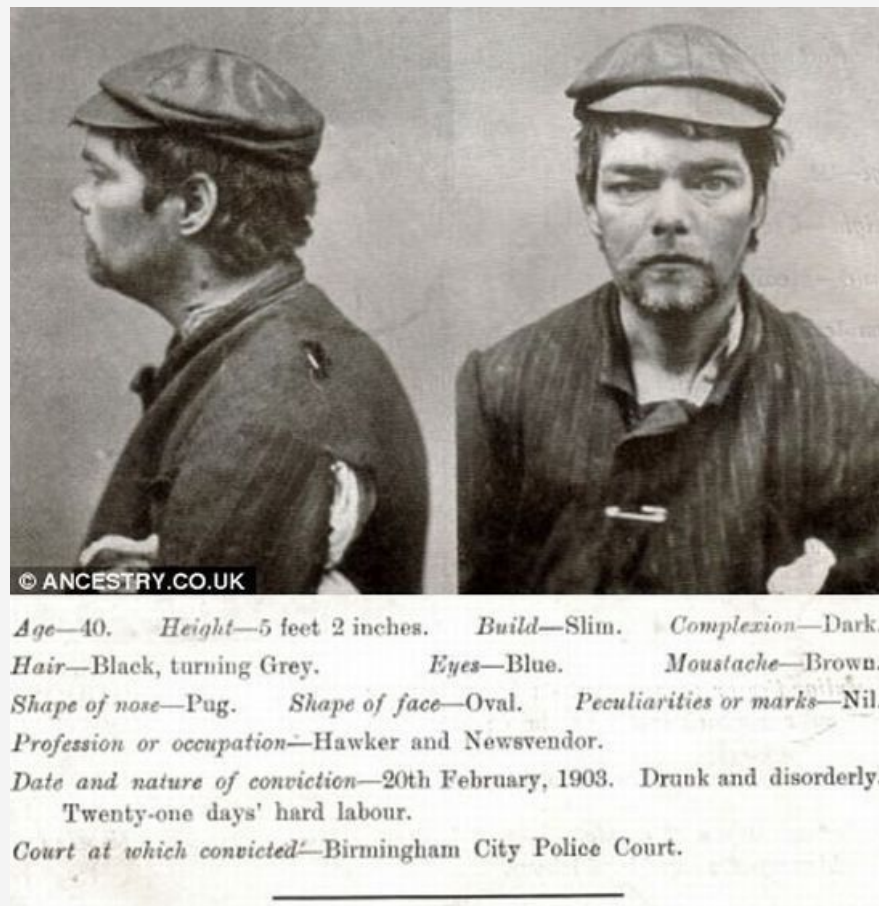

Антропологічна школа

**Чезаре
Ломброзо**

**Розробив вчення про природженого
злочинця**

Основні ідеї його роботи "Злочинна людина":

- злочин — таке ж явище, "як зачаття, народження, смерть, психічні хвороби";
- причини злочинів закладено в самій біологічній природі людини;
- головне місце має посідати не діяння, а діяч — злочинець, його потрібно вивчати;
- розвинув вчення про природженого злочинця, якому від народження властиві певні клейма, — **СТИГМАТИ**.

Соціологічна школа: «суспільство має тих злочинців, на яких воно заслуговує»;

- Виникла на початку 80-х років XIX ст.
- Злочин — це результат складної взаємодії різноманітних чинників, як індивідуальних (у тому числі біологічних), так і фізичних та соціальних (безробіття, рівень цін на продукти харчування, рівень споживання алкоголю, заробітна плата, життєвий рівень, проституція, люмпенізація населення)

До позицій якої зі шкіл схиляєтесь Ви? Чому?

Кримінальне право України

Кримінальне (від лат. crimen – злочин) право – це галузь права, що регулює регулює суспільні відносини, пов'язані зі вчиненням злочину.

Суб'єкти кримінальних правовідносин:

- **громадянин**, який вчинив злочин,
- **держав**, що виступає в ролі уповноважених на те **органів** (це органи слідства, прокурату

Джерела кримінального права:

- Конституція України
- Кримінальний кодекс:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
- Кримінальний процесуальний кодекс України: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Принципи кримінального права :

- Відповідальність особи лише за вчинення суспільно небезпечного діяння, яке передбачене в законі як злочин. Відповідальність лише за наявності **вини**.
- **Особистий характер** відповідальності полягає в тому, що тільки та особа, яка вчинила злочин, може нести кримінальну відповідальність і підлягати покаранню.
- **Індивідуалізація** покарання.

Подібність багатьох адміністративних проступків зі злочинами, у зв'язку з чим виникає необхідність чіткого їх розмежування

Адміністративне право

(Кримінальне право забезпечує нормальне функціонування суспільних відносин, карає за порушення встановлених іншими галузями правил)

Цивільне, Господарське, Екологічне, Трудове та інші галузі права

Кримінальне право

Кримінальна психологія

Вивчає психологічні механізми правопорушень і психологію правопорушників

Криміналістика

Наука про закономірності злочинної діяльності та її відображення в джерелах інформації

Криминологія

Наука про природу, сутність, закономірності виникнення, суспільного прояву та запобігання злочинності

Судова медицина

Вивчає питання медичного та біологічного характеру, що виникають під час слідства й судового процесу.

Кримінально-процесуальне право

Регулює порядок діяльності органів розслідування, прокуратури та суду при провадженні у кримінальних справах.

Кримінально-виконавче право

"Виправно-трудове" право. Регулює суспільні відносини, які виникають у процесі виконання покарань, визначених у вироку суду. Ґрунтується на нормах Кримінального права

Взаємодія з іншими науками

Види правопорушень

2. Поняття «злочин»

Стаття 11 Кримінального кодексу. Поняття злочину

«1. Злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

2. Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі».

Зверніть увагу! Іноді важко відрізнити злочин від адміністративного проступку (тема 3, модуль 2). З цією проблемою Ви можете стикнутися під час виконання задач. Основною відмінністю буде ступінь нанесеної шкоди та суспільної небезпеки. (Приклад на наступній сторінці)

Приклад завдання

Користуючись Кримінальним Кодексом України та Кодексом про Адміністративні Правопорушення, визначте вид правопорушення.

Ситуація. Громадянин Петренко П. П. вирощував на своїй присадибній ділянці 40 рослин індійської коноплі.

 Кримінальний Кодекс (далі - КК): Стаття 310. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель

Кодекс про Адміністративні правопорушення (далі - КУпАП): Стаття 106-2. Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель

Цитуємо далі:

Стаття 310 КК:

"1. Незаконний посів або вирощування снотворного маку в кількості від ста до п'ятисот рослин чи конопель у кількості від десяти до п'ятдесяти рослин -

караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років".

Стаття 106-2 КУпАП:

"Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості до ста рослин чи конопель у кількості до десяти рослин - тягнуть за собою накладення штрафу від вісімнадцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно вирощуваних наркотиковмісних рослин".

Отже, у даному випадку мова іде про злочин.

Склад злочину — це система ознак, необхідних та достатніх для застосування до правопорушника заходів кримінальної відповідальності.

Елементи складу злочину:

Об'єкт – суспільні відносини на які вчинюється посягання;

Об'єктивна сторона - виражається дією або без діянням.

Суб'єкт - це винна судна особа, яка досягла встановленого законом віку*, з якого можливе притягнення до кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона – психічне ставлення особи до вчиненого діяння.

* Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність встановлюється статтею 22 КК, такими є особи, що на момент вчинення злочину досягли 16 років. Крім того, є ряд злочинів за які відповідальність настає з 14 років. Під час вирішення задач звертайте увагу на вік правопорушника.